

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt VI. Pontificis Nicaeam profectio ad duos Reges conciliandos. Legati ab eo Vicentiam missi. Noua protrahendi Concilij necessitas.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

1537.

rus, cum ea Wittembergæ publicè concremauit, suosque affectas eorum obseruatione prorsus absoluit. Neque, ut ostendimus, seuerâ illa Præfulum consultatio perinde se habuit, ac Medicorum Chirurgorumque consilium, quod frustra ægroto præscripserit salutaria pharmaca, quæ ab eo postea seu delicate reiecta, seu negligenter ommissa. Quidquid tunc emendatione dignum habitum fuit, pro viribus humanæ conditionis emendatum nunc cernitur, imminuta bene ex parte Pontificiarum concessionum vsu, adeoque imminuta illâ duplici bonorum adeptione, ex qua solum Principatus videtur optabilis, auri videlicet & gratiæ.

CAPVT VI

Pontificis Nicæam profectio ad duos Reges conciliandos. Legati ab eo Vicentiam missi. Noua protrahendi Concilij necessitas.

IN comperto erat, haud satis futuram ad perditos recuperandos, morum integritatem in Romana Curia, nisi Principum terrores accederet. Alterâ populos simplicitate deceptos allicere poterat; altero Proceres ambitione tumultuantes coerceri oportebat. Et huiusmodi terrores incuti non poterat à duplici quantumuis valida potentia, alterâ ab altera per mutuum certamen debilitatâ. Expropter quàm posset maximâ sollicitudine Pontifex adhibebatur duos Reges ad concordiam cohortari. Captâ igitur opportunitate induciarum, quæ quasi quædam nubium explicatio videbantur ad formam Iridis excipiendam, Legatos destinauit, qui de pace atque Concilio agerent, Iacobatum Cardinalem ad Cæsarem, & Primum Cardinalem Carpenssem ad Galliarum Regem, apud quem munus Nuntij gesserat; ac per eosdem dies misit Episcopos, Rhegiensem ac Veronensem, qui Veneto Senatui grates agerent, ob concessam Synodo Vicentiam, simulque ibi pararent quæ illi cogendæ opus forent. Interim Romæ consulebatur, an expediret, ut confectum ipse Pontifex Vicentiam se conferret. Videbatur ex vna parte id opus esse ad præstanda de Concilio promissa palam exhibita, confirmandamque Pontificiæ voluntatis efficaciam: ex altera vero ea deesse, quæ ad illud celebrandum necesse erant, nondum pace compositâ. Quod si Pontifex ipse ibi adesset, nec eum vel antecederet, vel subsequeretur Præfulum Oratorumque frequentia, seipsum obiecturum fuisse ludibrio, quasi leuem in adeundo, & speratum in imperando.

Consultius ergo visum, ut præmissis Vicentiam suis Legatis, præ-

* 19. Octobris 1537. ex Actis Consistor.

* 5. Octobris in Actis Consistor.

lām faceret, quantum in se erat, nihil omitti quo minùs Concilium inchoaretur; simulq̄ue, ne suo labori parcere pro re Christiana videretur, Subalpinam & Insuubrium oram adiret, vbi Franciscus Rex ex occasione proximi belli morabatur, & quā Cæsar transiturus erat, vt e Germania in Hispaniam traiceret, ibiq̄ue vtrumque alloqueretur de pace inter se firmanda, & inchoando Concilio: quibus ex voto cedentibus, inde Vicentiam illicò peteret. His itaque in Senatu decretis, * Legati ad Concilium selecti tres ex Purpuratis, Campeggius, earum rerum experiētiā in primis præditus, Simonetta, Canonum peritiā insignis, & Aleander, non minùs rerum intelligentiā quā exercitatione præcellens: vnde in eodem Senatu, in quo illi commissā legatio, fuere simul cum eo adhibitæ duæ illæ ceremoniæ, quæ per duos congressus in Purpuratorum inauguratione haberi solent, & imponendi, & abrogandi silentij. Post triduum Pontifex Nicæam profectus, vbi sperabat se duos Reges ad colloquium adducturum. Statim ac Placentiam peruenit, literas accepit à Legatis Vicentiā, significantibus, nullum ibi Episcoporum conspicere: quare ne contemptui exponeretur auctoritas Pontificiæ ac Legatorum, qui intra quinque dies solemini pompâ urbem ingressuri erant, auspicatorum Concilium, statuit in Senatu, * inaugurationem Synodi intelligendam esse protractam ad diem per se præstituendum, adeoque non posse ante illum diem inchoatam censeri; euulgauitque de ea re diploma, ^b admonitis festinè Legatis, ne quid solenniter egerent.

Paulus iter profectus, cum Cæsare 18. Maij prope Saonam; deinde cum Rege extra Nicæam ad colloquium venit; ibiq̄ue Senatum habuit, ^d in quo ad rem assidue promouendam tres Legatos sacri Collegij nomine constituit, qui vltro citroque eos Principes, quos e re visum fuisset, adirent. Hi fuere tres Purpurati, Cupis, Senatus Princeps, Ghinuccius, & Cæsarinus. Mensē vnum per ea loca versatus est Pontifex, modò cum Cæsare, modò cum Rege sermone habito. Nequit inter eos pacem componere, sed inducias in decem annos firmavit, haud tamen impetrare vniquam potuit, vt illi simul congregarentur: quamquam postea regresso Paulo id euenerit prope Aquas mortuas; Gallus enim prius suapte sponte in manus Cæsaris sese tradidit, cymbulâ vectus ad illius naues. Postea verò Cæsar in Regis manus, ad eum terrâ progressus, biduumque apud illum commoratus. Id actum est per mutuam amoris significationem, patefactâ à Carolo voluntate gratificandi Francisco Regi, & cum eo pacem sancienti, redditisque pariter à Rege promissis Cæsari

* 20. Martij, vt in Actis Consistor.

a 29. Aprilis 1538. in Actis Consistor.

b Quod incipit. Romæ a- nus Pontifex, eadem die.

c Hæc mandata peruenierunt Vicentiam

d 28. Aprilis, vt constat ex responsione Aleandri ad Cardinalem Ghinuccium, Diplomatum Secretarium.

d 5. Iunij 1537. ex Actis Consistor.

oria
j Trid.
1.
V

1538.

Cæsari opitulandi, tam ad hæreticos subigendos, quam ad Turcos propulsandos. Qua de re consilia ibi inita à Cardinali Lotharingo & Comestabili Momorantio ex parte Regis, & à Couio & Granuellano ex parte Cæsaris; conuentumque in eo est, vt memorati Administri & Oratores, vtriusque Principis negotium agerent absque solemniori congressu strepituque; & Rex interim denuntiaret transfugis à Fide, se in sinceram cum Cæsare amicitiam rediisse; eosque vehementer hortaretur ad reconciliationem auctoritate Pontificis habendam. Hæc omnia primùm ab Aquis motuis scripsit Carolus, deinde Vallisoletò à Ferdinando Regi confirmavit.

^a Misit exemplum Legatus Alexander Vicenti ad Pontificem, 2. Notembris 1538.

^b Alexander Vicenti ad Pontificem, 12. Augusti 1538.

^c Ioan. Baptistæ Adriani lib. 2. Hist.

^d 29. Iulij ann. 1538. in Actis Consistorij Diuini Blasij Casenarij, Augusti 1538. e Ioan. Baptistæ Adriani lib. 2. Hist. & alij.

Verùm tam studiosus vtriusque congressus ad Pontificem per suos Nuntios impigrè delatus, tamquam obignata subscriptio amicitia paternis eius monitis contractæ, satis non fuit, vt sagacem illum senem spe lactaret firmæ concordia inter eos Principes pertitura; ^b qui tum ex physicorum, tum etiam multò validius ex politicorum sententia amicitia impotes ^c censebantur. Et sane ad colluquium illud Cæsarem adduxerat non tam voluntas quam casus, eius triremibus tempestate iactatis, postquam à Pontifice digressum Barcinonem petebat: nec alia ex causa tunc facilius ad id se fluxit, quam ante profectionem Pontificis, nisi quòd eo pacto res in mutua humanitatis officia erat abitura citra pactionis archionecessitatem; at è contrario sequestri tam venerabili presentia placere cogi videbatur ad pacem iis conditionibus componendam, quas de Gallus postulasset, & Pontifex pro quiete publica suauisisset. Nihilominus haud omisit Paulus rem læto animo ad Senatam referre, ^d actisque solenniter Deo gratias edere publicæ gratulationis argumenta: ipsam enim significationem credendi quippiam, vel non credendi, interpretantur homines tamquam ab eiusdem rei defensorio vel auersatione profectam.

Duo hic in Paulo III. carpit Suauis. Alterum est, quod ab aliquo scriptorum illius ætatis accepit, ^e causam suscepti Nicæam motus fuisse non tam Christiani generis pacem, quam Mediolanensem ditiorum familiarum suarum impetrandam, vtrique Coronæ exhibitæ illius Principatus nomine clientelâ. Equidem vt libere loquar, potâuerim, libenter id Pontificem consecuturum fuisse, cum intelligeret, simul in eo coalescere & proprii sanguinis, cuius erat studiosissimus, commoda, & Reipublicæ vtilitatem, Italico ibi Principe constituto. Sed fidenter affirmare mihi licet, lectis intimis & arcanissimis illarum rerum monumentis, cuiusmodi sunt mandata

1538.

à Paulo tradita cum suis Nuntiis Legatisque, tum Farnesio Cardinali nepoti suo, semel ad Carolum missi, & iterum ad utrumque Principem, ac literæ ultro citroque per eam occasionem perscriptæ: perfectis, inquam, iis omnibus, quæ tunc Pontifex in suæ familiæ gratiam agitavit, ne verbum quidem à me compertum, quod ad comparandam suis Mediolanensem ditionem spectaret, etiam in rerum conditionibus magis quam id temporis ad hoc ipsum opportunis; quales erant post connubium Octavij Farnesij cum Margaritha Austriaca: adeoque cum eiusmodi concessio collatura fuisset Cæsari & amplitudinem filiae suæ, & suorum posterorum dignitatem. Quin ubique comperio, semper à Pontifice iniunctum singulis Ministris, ipsique nepoti, cum pacis necessitas urgeret, quò & Othomanno resisteretur, & hæretici deprimerentur, nec ea, nisi traditâ Francisco Regi Insubriâ perfici posset, Cæsarem rogarent atque obtestarentur, ne gravaretur hac magnanimitatis hostiâ tamquam incolumitati Christianorum, & Religionis emolumento litare. Verum, ut etiam fides iis porrigatur, qui non aliâ notitiâ, quam ex opinione vulgari semper ad deteriora proclivi, arbitrantur studuisse Paulum suis Mediolanum conquirere; certè inficiari nemo poterit, eum tam altæ cupiditati tam strenuè temperasse, ut accuratius publici quam privati parentis partes expleverit. Satis enim intelligebat, unicam rationem Insubriæ impetrandæ à Cæsare (penes quem eius concedendæ potestas erat, eiusdem quippe possessorem ac dominum supremum) futuram fuisse, si à proposito neutri parti adhærendi discederet, de quo aded querebantur Austriaci. Qui medius inter duos hostes æquè perstat, sperare quidem quietem utrimque potest, eximia beneficia ab alterutro sperare non potest. Quin uti animi perturbatio cognitionem decipit, & tepidus calenti manui frigidus, frigidæ calidus videtur; ita qui æqualiter in medio pedem figit, utriusque partium suspectus evadit, quasi alterius studiosus. Erat etiam Clementis exemplum, qui partes Cæsaris aperte secutus Florentiam obtinuerat.

Quod si tot legationes, tot sumptus, tot officia, tot itinera, tot res per eas curas confectæ parum valent ad persuadendum in Paulo III. pacis ac Religionis studium, quicumque certè in terris labor frustra suscipitur, quo præclari nominis fama comparetur.

6 Sed hac in re possum equidem accusationem euertere oculato teste omnem exceptionem superante, cuius dictum latere Suavem haud potuit, adeoque malignæ fraudis eum redarguit. Num fortè non legit narrationem Nicolai Tepoli, qui Orator à Senatu Veneto

Pars I.

XX

neto

oria
 y Trid.
 1.
 V

1538.

* Apud Bar-
berinos.

neto ad ea negotia peragenda missus, Regum pacificationem de sua Reipublicæ voluntate omni studio promouit, omniumque arcana-
rum conscius fuit? Hic itaque in illa accuratissima narratione non
modò numquam indicat agitatum à Pontifice de Infubria Farre-
sis impertienda, sed refert, eundem per summam efficaciam stu-
duisse Cæsari persuadere, vt illam Aurelianensi Duci concederet.
Insuperabilis quæ obstitit difficultas, in eo erat, quòd volebatur
vna parte Cæsar, vt eius concessionis effectio tres annos protrahere-
tur, donec Ferdinandi fratris sui filia ætatem pertingeret, quæ cum
Aurelianensi coniungeretur, Infubriâ interim penes amicum depo-
sitâ, acceptisque à Rege suppetiis in Turcam, & officiorum ope in
Protestantes. E diuerso Rex abnuebat, præsentem suarum rerum dis-
pendio, amicorumque iacturâ spem futuræ accessionis emere,
hinc verò recusabat Cæsar præsentem Mediolani iacturâ spem Gallicæ
auxilij fauorisque mercari. Inter hæc difficultates vtrimque in-
eluctabiles, ait Tapolus, præ se tulisse Pontificem tam studiosam
boni communis voluntatem, tam liberam parentis, & Christianam
animi sinceritatem, vt ab vtroque Principe quemcumque vaporem
dissidentia prius de se conceptæ planè depulerit, suspensionemque
in fiduciam verterit. Affirmat quoque, Pontificem ardenti humilice
pacis desiderio posthabuisse cuncta corporis incommoda, senectute
morbisque confecti, cunctasque Maiestatis offensiones, cui haud par-
exhibita, præsertim à Sabaudia Duce, reuerentia fuerat, vt qui poli-
licitus illi Nicææ arcem, in qua & ipse diuerneret, & in colloquium
Reges exciperet, reipsâ postmodum eam denegauit, ob suspensionem
ex militia externa inducenda excitatam. Vnde Paulo, nolenti alio
pacto urbem ingredi, necesse fuit in Cœnobium extra Nicæam se
recipere. Quod Pontificis rei que agitata incommodum, vt adie-
rit Tapolus, viam strauit induciarum sanctioni, quas prius Carolus
diuturnas, Franciscus breues recusabat. Ipsarum siquidem diutur-
nitati repugnabat antea Cæsar Sabaudj gratiâ, qui oppidis à Gallo
occupatis interim priuabatur, at vbi postea sensit, auctoritatem
suam tanti apud Ducem non fuisse, vt ab illo tam æquam gratifica-
tionem Pontifici impetraret, prout se posse considerat, ac se velle
declarauerat, statuit vicissim longas inducias voluntati auctoritati-
que Pontificis concedere, posthabitâ Sabaudj utilitate.

Alterum quod super hac re in Paulo Suauis arguit, Concilium
spectat. Ad hoc ipsum intelligendum scire oportet, cum Pontifex
ab vtroque horum Principum quæsiisset, vt Antistites, qui tunc
erant in eorum comitatu, ad Synodum mitterent, mox verò reli-
quos

1538.

quos suarum ditionum, moram ab utrisque postulatam, causantibus, nec decere alteros tam arduum opus solos aggredi, nec alteros ad maturè conueniendum præstò esse: proinde rursus à Pontifice Synodum Romæ prorogatam vsque ad futurum Pascha, * disertè asserente, id fieri tam in gratiam Cæsaris & Ferdinandi fratris, quàm Regis Galliæ; cum ita se subtraheret à calumnia vitandi Concilij quasi Pontificiæ Monarchiæ periculosi. Edixit etiam, non idcirco putandum prius diploma Placentiæ editum per ea abrogari: quibus significabatur, tamen si eius inchoatio vsq; ad Pascha traheretur, non idcirco Paschatis die vt inchoatum censendum, absque noua denuntiatione Pontificis; quandoquidem fieri poterat, vt ex variis rerum euentis ne tum quidem è Republica foret eius inchoatio.

* Genue
28. Iunij
1538 ex
Actis Con-
sistor.

8 Hic verò Suauis autumat, Paulum huic duorum Principum petitioni ad eò se promptè flexisse, vt non tam alienis votis indulgere, quàm proprio satisfacere videretur. Sed in hoc pariter eundem mendacij reum arguit Tepoli narratio; in qua non solum nulla eius rei mentio fit, sed contraria planè habetur, vbi affirmat; Cum inter pacis conditiones proponeretur, vt Rex Galliæ Concilio consentiret, haud illum id Cæsaris impulsu agere, sed in Pontificis gratiam voluisse. Quòd si Paulus non se durius gessit concordia Regum petitioni protrahendi Concilij, nonne Suauis animaduertebat, esse prudentis consilij ad retinendam & auctoritatem & beneuolentiam, haud obfirmatè iis repugnare, quæ inuito petitore impedire in potestate nostra non est, cum spes non suppetit hominem à petitione dimouendi? Quid amplius effecisset Pontifex, si firmus in festina inchoatione Synodi perstitisset, nisi palàm ostendere, in eo sibi potestatem impotentem inesse, eosque Principes impelli ad id per seipsos exequendum, Pontifice apertè repugnante, quod tunc ab ipso tamquam beneficij loco poscebant? An fortè id æquis titulis non petebatur? Rationes audiamus, quas Pontifex attulit inter mandata suis Legatis præscripta.

* Exat in li-
bro Archiuij
Vaticani, re-
lictò ab A-
leandro, cui
titulus, *Lite-
ra Italica ex
Legatione
mea tertia
Germanica,*
in quo libro
sunt etiam
scripturæ ac
Literæ A-
leandri in-
frà citandæ.

9 * Prima fuit: Ab illis Regibus affirmari, se libenter Synodo interfuturos: sed cum diu ab tua quisque Regia belli causâ abfuisset, opus esse domum redire, & aliquamdiu sua negotia ibi componere. Secunda: Cum ad tempus induciæ solum inter eos confecta fuissent, nondum pax perpetua, quæ vti inter eos conuenerat, missis Romam vtriusque Oratoribus agitanda erat, vbi Pontifex eius sequestrum ageret, rei euentum præstolandum: etenim stabilità pace Concilium proculdubio solemniori frequentiâ, accuratori solertiâ, defæcatori securitate, vberiori fructu celebratum iri.

X x 2

Tertia

oria
ij Trid.
1.
V

1538.

Tertia erat: Cùm immineret præualidus Turcarum impetus, vniuersæ Pannoniæ minitanti, eorum conatus neruis omnibus reprimendos. Proinde Episcopos tam Germaniæ quàm Pannoniæ, eosque præcipuè, qui profanis pollerent ditibus, defensionis operam impensuros, adeoque partem adeò nobilem Infularum Concilio defuturam.

Quarta: Ex pluribus acerbisque dissidiis inter Germaniæ Proceres gliscentibus, difficilem tunc videri huiusmodi Conuentum, & importunum; quapropter satius esse, illorum concordiam expectare, cuius spem non inanem Carolus ac Ferdinandus faciebant.

Postrema: Cùm duos iam menses Legati Vicentiæ consumpsissent, nullum ibi Episcoporum visum, nec proximi illorum aduentus indicium haberi; quod non solum vtilem, sed necessariam quoque dilationem ostentabat.

Num fortè hæ rationes parum ponderis præ se gerunt? Sed eas omnes mittamus. Nonne diu erat, quod tres præcipui Principes in eam petitionem conspirarant? Quis ardentius Carolo Concilium exoptauerat? Quà penè dixerim importunitate ad illud conuocandum Pontifices extimulauerat? Cuiusnam magis quàm Cæsaribus interesse videbatur ea præstare, quæ tot flagrantissimis totius Germaniæ postulationibus sponderat? Cùm igitur idem prohibitionem deposceret, nullus erat dubitationi locus, quin vel nequeret, vel parum congrueret id temporis Concilium cogi. Enimvero

Germani tam prius auidi festinati Concilij, per eam occasionem ne vnam quidem linguam gerere visi sunt, quæ de prorogatione mutiret.

CAPVT VII.

Censuræ ac mulctæ à Pontifice in Britannia Regem promulgatæ.

Egerant ad ea vsque tempora Pontifices cum Rege Britannia, seu cum corpore tabefacto quidem, at delicato, cui lecta medicamenta essent adhibenda, opem non vim inferentia, præstolando temporis beneficio accommodata. Sed experientia iam spem consumpserat, adeoque pariter timorem; cùm illi nihil hostilium in mentem cadere videretur, quod in Ecclesiam non exaceret. Duo capita, quæ in maxima fuerant apud Anglos reuerentia, præcidi iusserat, Cardinalem Roffensem ac Thomam Morum, ab ipso, cùm castus regnaret, ad summos gradus euectos. Mactatus crimen erat, noluisse hunc Nabuchodonosorem adorare tamquam Christum.

* Variæ Literæ Alexandri Legati, & Miennelli Nuntij in Germania.